

ΑΘΗΝΑΪΚΑΙ ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΑΙ

ΩΔΙΚΑ ΚΑΦΕΝΕΙΑ

ΥΠΟ

ΘΕΟΔ. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΟΥ

Θεόδωρος Βελλιανίτης

ΟΣΟΝ εἶνε ἀληθές ὅτι ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν μεταβάλλεται κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ θέρους εἰς κάμινον φλεγομένην, ἐμπνέουσα εἰς τοὺς δυσμοίρους ἀπογόνους τῆς Ἀσπασίας καὶ τοῦ Περικλέους τὴν ἀηδῖαν τῆς ζωῆς καὶ σκέψεις περὶ αὐτοκτονίας, τοσοῦτον ἐπίσης εἶνε ἀναμφισβήτητον ὅτι αἱ ἀθηναϊκαὶ νύκτες, μὲ τὴν διαύγειαν τῆς ἀτμοσφαιρας, τὸν ἀδαμαντόσπαρτον οὐρανὸν τῆς Ἀττικῆς, καὶ τὴν δροσοβόλον ἀπὸ τῶν φαληρικῶν αἰγιαλῶν αὐραν, εἶνε αὐτόχρομα μαγεία, μ' ὅλας τὰς ἀναθυμιάσεις, τὰ οὔρα, καὶ

τὰς λοιπὰς ἀκατονομάστους ἀηδίας, δι' ὧν ἡ φρικώδης καλαισθησία τῶν νεωτέρων Περικλέων μας ἀποπνίγουσι τοὺς πνεύμονας τῆς πρωτεύουσῆς. Καὶ διὰ τοῦτο οἱ τρισόλβιοι ὅσον καὶ ἀξιοθρήνητοι κάτοικοι αὐτῆς, ἐννοοῦν νὰ ἀπολαμβάνωσι τὰ θέληγητρα τῶν ὠραίων ἀθηναϊκῶν νυκτῶν, ἀποζημιούμενοι διὰ τὸ κονισαλέον καὶ καυστικὸν μαρτυρολόγιον τῆς ἡμέρας, ἐξερχόμενοι ἀθροοὶ ἀνὰ τὰ αὐτοσχέδια κέντρα τῶν διασκεδάσεων, τοῦ θορύβου δηλ. τῆς συγχύσεως καὶ τοῦ συναγελασμοῦ τῶν ὠδικῶν καφενείων. Καὶ μεταβαίνουνσιν ἐκεῖ, διότι δὲν ἔχουσιν ἄλλα μέσα ψυχαγωγίας καὶ τέρψεως, χάσκοντες μὲ ἀνοικτὸν τὸ στόμα πρὸ τοῦ ἀηδεστέρου γυναιίου ὠδικοῦ καφενείου ἐβδόμησ τάξεως.

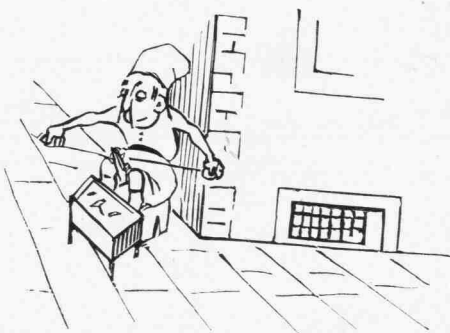
Καὶ δὲν πιστεύομεν νὰ εἰμεθα ἀξιοκατάκριτοι διὰ τοῦτο· ἂν ἦτο ἡ ἐποχὴ τῆς ρωμαντικῆς ποιήσεως, ὅτε αἱ κεφαλαὶ τῶν Ἀ-

θηναίων ἦσαν παραγιομισμένοι μὲ νεκροταφεῖα καὶ μὲ ἰδεώδεις φθισικούς ἔρωτας, θὰ ἐβλέπατε ὅλον αὐτὸν τὸν κόσμον τὸν μηχανικῶς κινούμενον ἐν τῇ πλατεῖα τῆς Ὀμονοίας ἢ συσσωρευόμενον εἰς τὰ χαμηλότερα καφφενεῖα τοῦ σταθμοῦ τοῦ σιδηροδρόμου Λαυρίου, νὰ πλημμυρῇ τὴν πλατεῖαν τῶν Στύλων, καὶ ἐν μελαγχολικῇ ἡρεμίᾳ, νὰ βλέπη τὰς λικνιζόμενας κυπαρίσσους καὶ τοὺς φανούς τοῦ νεκροταφείου. Εὐτυχῶς ὅμως ἡ ἐποχὴ ἐκείνη παρῆλθε καὶ οἱ Ἀθηναῖοι θέλουσιν οὐσιαστικωτέρας σήμερον ἀπολαύσεις, ὑλικωτέρας ψυχαγωγίας, καὶ ἀφοῦ δὲν ὑπάρχουσιν ἀλλαγῶν τοιαῦται, τὰς ζητοῦσιν εἰς τὰ ὠδικὰ καφφενεῖα τοῦ σταθμοῦ τοῦ λαυριωτικοῦ σιδηροδρόμου καὶ εἰς τὰς χονδροκομιμένας ἀστειότητας τοῦ Κωστάκη.

Τί γίνεται εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ λαυριωτικοῦ σιδηροδρόμου εἶνε ἀναμφιλέκτως ἄγνωστον εἰς τοὺς πλείοτους κατοίκους τῆς πρωτευούσης. Ἡ εὐρεῖα ἐκείνη ὁδὸς, ἡ ἔρημος πρὸ δύο ἐτῶν ἀκόμη, ἡ ὁδὸς ἔνθα ἐξεχύνοντο αἱ ἀκαθαρσίαι τῆς πρωτευούσης, ἀφ' ἧς ἐγένετο ὁ σιδηρόδρομος μετέβαλεν ὄψιν, ἐγένετο μίᾳ ἀπὸ τὰς ὠραιότερας, τὰς μᾶλλον κεντρικὰς ὁδοὺς τῆς πρωτευούσης. Οἱ μικροὶ οἰκίσκοι μὲ τὰς δυσωνύμους μάνδρας των κατηδαφίσθησαν, μέγαρον ἀνηγέρθησαν, παντοπωλεῖα ἠνεύχθησαν καὶ μακρὰ σειρὰ καφφενείων ἐδημιουργήθη, ἔνθα τὴν νύκτα, ἀτελεύτητοι ὡς στίχοι ἐπικοῦ ποιήματος, οἱ στοῖχοι τῶν τραπεζῶν ἐκτείνονται, καὶ τόνοι ποικίλων μουσικῶν ἀναμιγνύονται μὲ τὰς κραυγὰς τῶν ὑπηρετῶν καὶ τὰς ραβδοκρουσίας τῶν θαμιστῶν τῶν καλούντων εἰς ἐπανάληψιν τῆς χορδοῦ τὸ ἄσμα. Ἡ μικροτέρα αὐτῆς δυστροπία, ὁ ἐλαφρότερος ἐνδοιασμός, ἐξεγείρει θύελλαν κραυγῶν, λαμβανουσῶν βαθμηδὸν χαρακτῆρα πολιτικῆς διαδηλώσεως, καὶ τὸ ἄσμα ἐπαναλαμβάνεται, οἱ μουσικοὶ τόνοι ἐπιβάλλουσι σιωπὴν εἰς τὸ ἐξαγριούμενον καὶ μαινόμενον πλῆθος, ἡ ἱστορία δὲ αὕτη παρατείνεται μέχρι βαθυτάτης νυκτός, καὶ οἱ ποικιλόχρωμοι καὶ ποικιλοσχημάτιστοι θαμισταὶ τῶν καφφενείων ἀπομακρύνονται μὲ ἐντυπώσεις γλυκειάς, μὲ μέθην ἔρωτος πρὸς τὰ πλανόδια ἐκεῖνα πλάσματα, πρὸς τοὺς πολυκελάδους αὐτοὺς τέττιγας, τὰς παρασυρθείσας ἐκεῖ Ἰταλίδας, αἵτινες ἔστησαν τὰς σκηνὰς των ἐν τῷ διαμερίσματι ἐκείνῳ τῆς πόλεως, δεικνύουσαι ὀρσοερώτερον, αἰσθητότερον τὸ θέρος ἢ ὡς μᾶς τὸ παρουσιάζει αὐτὸ ὁ δήμαρχός μας, καὶ παρέχουσαι γλυκειὰν ἀνάπυλαν ἐκ τῆς ὀδυνηρᾶς τῆς ἡμέρας νευρικῆς παραλύσεως.

Εἶνε ὄντως ἄξια μελέτης αἱ νυκτεριναὶ αὗται συναθροίσεις· ὄχι μόνον διότι αὗται εἰσιν αἱ μόναι διασκεδάσεις, ἀλλὰ διότι ἐκεῖ ἀποκαλύπτεται νέα φυσιογνωμία τῆς πρωτευούσης ἄγνωστος, ὁ πραγματικὸς χαρακτήρ ἄλλου λαοῦ ἢ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ. Ἔσω καὶ ἔξω τῶν καφενειῶν ἐκείνων, ἅτινα ἀντὶ παραθύρων καὶ θυρῶν ἔχουσι μίαν ἀπέραντον καὶ μονοκόμματον εἴσοδον, ἀνοιγομένην ὡς χάσμα σπηλαίου μετὰ τοὺς τοίχους τῆς αἰθούσης τοῦ καφενεῖου ἐπεστρωμένους διὰ χάρτου, μετὰ τὰς χαμηλὰς στέγας, μετὰ τὰς καπνιζούσας λάμπας, μετὰ τὰ βρωμερὰ δάπεδα καὶ τὰ ξύλινα τραπέζια, ἐφ' ὧν κολλητικαὶ οὐσαὶ σχηματίζουσι μικροὺς ρύακας παρασύροντας τρίμματα καπνοῦ, καὶ περίξ τῶν τραπέζων τούτων τύποι ἀνθρώπων, οὓς δὲν βλέπει τις μῆτε εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος, μῆτε εἰς ἕτερα κέντρα τῆς πρωτευούσης, δίδουσιν ὄψιν ὁδοῦ ἀνατολικῆς πόλεως, καφενεῖου τοῦ Γαλατᾶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἔνθα μόνον τὰ φεσάκια τῶν ζαπτιέδων καὶ αἱ ὑποφώσκουσαι κάμαι λείπουσιν, ἵνα δώσωσι τελειοτέραν τὴν εἰκόνα.

Πρὸς τὰ μέρη ἐκεῖνα ἢ ὄψις τῆς πόλεως ἀλλάσσει καθ' ὅλοκληρίαν· δὲν εἶναι αἱ Ἀθηναὶ ἃς γνωρίζομεν, αἱ Ἀθηναὶ τῶν παγωτῶν καὶ τῆς πολιτικῆς φλυαρίας, εἶνε τιμῆμα τοῦ Γαλατᾶ ἀποσπασθὲν, εἶνε τιμῆμα τοῦ Φασουλᾶ τῆς Σμύρνης μεταφερθὲν ἐν τῷ κεντρικῷ αὐτῷ διαμερίσματι τῆς πόλεώς μας μετὰ τὰ σανατοῦριά του, μετὰ τὴν ἀνατολικὴν τὴν πλήρη πάθους μουσικὴν, μετὰ τὸν φλοῖσθον τῶν ναργιλέδων καὶ μετὰ τὴν ἀποχαύωσιν τῶν ἀνθρώπων, ὧν αἱ κεφαλαὶ ὑποτρέμουσιν ἡδυπαθῶς κινούμεναι εἰς ἐκάστην ἀπήχησιν στεναγμοῦ, ὃν ἀφίνει ἡ παχύσαρκος Ἀρμενία, ἣτις ἐπὶ μικρᾶς ἐξέδρας τοῦ καφενεῖου ἐκτραγωδεῖ τὰς ἐρωτικὰς περιπετείας τοῦ Μέμου, καὶ μαγεύει διὰ τοῦ σπαρακτικοῦ της ἀμᾶν, καὶ συγκινεῖ τοὺς αἰσθανομένους μέχρι τῶν βαθυτάτων τῆς ψυχῆς των τὴν αἰσθητικὴν ἀπόλαυσιν τῆς πυρίνης αὐτῆς μουσικῆς, ἣτις φθάνει εἰς τὰ ὠτά των ὡς στεναγμὸς ἀπορφανισθείσης τρυγόνος, τὰ δὲ ὄμματα τῶν ἀνατολιτῶν αὐτῶν καρφόνονται πλέον ἐπὶ τῆς ἀβροσάρχου ἀνατολιτίδος, ἣς ἡ σουλτανικὴ νωχέλεια καὶ ἡ χαυνότης τῶν ὀφθαλμῶν, τοὺς συγκρατεῖ ἐν σιγῇ καὶ ὅταν παύσῃ ἀκόμη τὸ ἄσμα της, τὰ δὲ μονότονα ὄργανα τῆς συνοδευσούσης αὐτὴν ὀρχήστρας, ἀντηχοῦσι μόνα, καὶ ὅταν οἱ παίζοντες αὐτὰ ψάλλωσι μετὰ βραχνὴν ἐκ τῆς ραχοποσίας φωνῆν, ἐνσπείροντες τὴν ἀηδίαν καὶ ἀνορθοῦντες τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς. Ποῦ νὰ ξεκολλήσωσιν ὅμως ἀπὸ τῆς θέσεώς των οὗτοι. Ποῦ νὰ ἀφήσωσι τὴν ἀποπνεύσαν βδελυρὰν ὀσμὴν τῆς αἰθούσης τοῦ καφενεῖου. Ἐκεῖνη ἢ Ἀρμενία μετὰ τὴν ἐλαφρῶς

Ὁ πατήρ, όταν ὁ υἱὸς τὸ γλεντᾷ.

κυανῆν ἐνδυμασίαν τῆς, τοὺς κρατεῖ πᾶσαν νύκτα εἰς μαγνητικὴν ἀκίνησιάν, καὶ ροφῶσιν οἱ ταλαιπῶροι σερμπέτι ἐκ τῆς θεᾶς τῆς, μεθυσκόμενοι, ἐκνευριζόμενοι, καὶ τίς οἶδε, ἀναπολοῦντες τὰς πόλεις τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ἔνθα ἐγεννήθησαν καὶ ἐνανουρίσθησαν μὲ τὰ τραγούδια τῆς μυστηριώδους αὐτῆς χώρας, τῆς Ἀνατολῆς, ἔνθα κατὰ τὸν Λέρμαντῶφ εἶνε μόνον ὁ τόπος τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς ἡδυπαθείας, ὅπου ἀνθίζουσι πάντοτε τὰ ρόδα, τὰ τέκνα τοῦ οὐρανοῦ, ὅπου εἶνε ὅλα ἄφθονα, πλην τῆς εὐτυχίας.

Ἐν τῷ ἄσματι τῆς Ἀρμενίας αἰσθάνονται ἐξεγειρομένους ἤχους κατασιγησάντων παλμῶν καὶ ἡ φαντασία των ζωγραφίζει εἰκόνας γυναικός, ἣτις ψάλλει καὶ οἱ φθόγγοι τοῦ ἄσματός τῆς σβέννυνται ὡς φιλήματα ἐπὶ ροδαλῶν χειλέων ἣτις ἀτενίζει καὶ οἱ οὐρανοὶ παίζουν ἐντὸς τῶν μεγάλων, τῶν ἀμυγδαλωτῶν ὀφθαλμῶν τῆς, ἣτις βαδίζει καὶ εἰς ἐκάστην κίνησιν τῆς ἀπεικονίζει τὴν πληθώραν τῶν ἐμφωλευόντων ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς ἀγρίας ἀφελείας αἰσθημάτων.

Ἐκεῖ, ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ σταθμοῦ τοῦ Λαυρίου διέρχονται ὅλην των τὴν νύκτα ἐν εὐδαιμονίᾳ ἀναμένοντες νὰ διέλθῃ πλησίον των ἡ γόησσα ἀνατολιτῆς, νὰ προσεγγίσῃ αὐτοὺς μὲ τὰς πτυχὰς τῆς ἐσθῆτός τῆς, νὰ τοῖς ἀποτείνῃ ἐν μειδίᾳ, μίαν

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΟΞΥΜΩΡΑ

ΕΚΗΝΗ Β'.

Ὁ υἱός, ἔταν ὁ πατήρ δουλεύη.

λέξιν, ἐν βλέμμα καὶ οὗτοι ἀναλύονται, τηχόμενοι ὑπὸ τὴν ἐπήρ-
ρειαν τοῦ βλέμματός της καὶ τοῦ πυρός τοῦ μειδιάματός της.

Ἄλλὰ δὲν εἶναι ἡ μόνη ὄψις τῆς πλατείας ταύτης, ἡ ἀνατο-
λική. Ὀλίγω ἀπωτέρω τοῦ σανατοριοῦ ἐν καφεναίῳ διαχω-
ριζομένῳ διὰ μικροῦ τειχίσματος ἀντηχεῖ τὸ κλειδοκύμβαλον, τοὺς
δὲ στεναγμούς τῆς θρηνοῦσης τὸν Μέμον της Ἀρμενίας διαδέχε-
ται ὁ ἀποχαιρετισμὸς τῆς Santa Lucia καὶ συγκινεῖ τοὺς εὐρω-
παίζοντας θαμιστάς. Ἀλλάσσει ἡ σκηνογραφία καὶ ἀπὸ τοῦ Γα-
λατᾶ καὶ τοῦ Φασουλᾶ, εὐρισκόμεθα ἀμέσως εἰς τὰς στενάς ὁδοὺς
τῆς Νεαπόλεως, εἰς τὰ περιλάλητα ἐκεῖνα καπηλεῖα τῶν Ναπο-
λιτάνων, ἔνθα τὰ κοινωνικὰ ναυάγια, τὰ συντρίμματα τῆς ἠθι-
κῆς, ἀσχημονοῦσι, κορδακίζουσι καὶ ψάλλουσι πρὸ τῶν ὀμμάτων
τῶν Λαζαρόνων ἡμίγυμνα, καὶ μετ' ὀλίγον, ὅτε ἡ θερμαντικὴ ἔν-
τασις τῶν ἡμιγύμνων σωμάτων αὐξάνει, συγκυλίωνται ἐν φρι-
καλέῳ συμπλέγματι, μέσῳ μεθυσιμένων καγχασμῶν, μέσῳ γρον-
θοκοπημάτων καὶ ξυραφισμάτων, ἕως ὅτου αἱ μᾶστιγες τῶν ἀστυ-
νομικῶν κλητῆρων διαλύσωσι τὴν εἰδεχθῆ αὐτὴν εἰκόνα.

Εὐτυχῶς τὰ πράγματα δὲν φθάνουσιν ἐδῶ εἰς τοιοῦτον σημεῖον. Εἰς τὰς κατεσκληγκυίας αὐτὰς ἱεροδούλους, εἰς τὰ μαζεύματα αὐτῶν τῶν τριόδων μόνον τὴν ἄκραν τῶν ἐστριμμένων μυστάκων ἐπιδεικνύουσιν οἱ ὑπαξιωματικοὶ τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ, οἵτινες ὡς ἐν παρατάξει καταλαμβάνουσι τὰ ἐπὶ τῶν τοίχων προσκεκολλημένα ἐπιμήκη ἐδώλια κρούοντες τὰς θήκας τῶν ξιφῶν καὶ διατάττοντες νὰ ψάλλωσι κατὰ τὴν ἀρέσκειάν των, αἱ ὡς καπνιστοὶ ἰχθῦς ἰσχναί, καὶ ὡς ἀνεμόμυλοι περιστρέφουσαι ἐν τραγικῇ ἐκφράσει τὰς χειρὰς των, αἱ μετεμψυχωθεῖσαι αὐταὶ γαλαῖ, ὅταν δὲ ἐκπνεύσῃ ἀπὸ τῶν χειλέων των ὁ τελευταῖος φθόγγος τοῦ ἄσματος των, τὸ καφενεῖον γίνεται ἀνάστατον, αἱ ῥάβδοι ραγδαίως πίπτουσιν ἐπὶ τῶν τραπεζῶν καὶ τὰ ἀτελεύτητα *his* ἀντηχοῦσιν, ὅταν δὲ τέλος ἐπιτραπῇ νὰ κατέλθῃ τῆς ἐξέδρας ἡ Ἰταλίς, καὶ δίκην ἐπιτρόπου ἐκκλησίας, νὰ περιέλθῃ τὰ τραπέζια χάριν κερματοσυλλογῆς, κινδυνεύει ἐκ τῶν θερμότερων *τσιμπων* νὰ ἀπέλθῃ κατὰ τὸ ἡμισυ ἰσχυρότερα ἢ ὅ,τι ἴτο προτοῦ ἀντιληφθῇ τὴν καλλιτεχνικὴν ἐκδήλωσιν τῶν θαυμαστῶν τῆς.

Τὸ καφενεῖον τοῦτο δὲν εἶνε τὸ μοναδικὸν τῆς πλατείας ταύτης. Μακρὰ σειρὰ ὠδικῶν αἰθουσῶν ἐκτείνεται, πανταχόθεν δὲ ποικίλοι τόνοι πληροῦσι τὴν ἀτμοσφαιρὰν ταυτοχρόνως καὶ ἐν τῇ πλατείᾳ ταύτῃ θόρυβος ἀλλόκοτος πλυμμηροῖ, ἐνῶ ἐν τῷ βῆθει τῶν καφενειῶν, παντοειδεῖς μορφαὶ γυναικῶν πάσης ἡλικίας καὶ σχηματισμοῦ ἐν τραγελαφικῇ περιβολῇ ψάλλουσιν ἐλκύνουσαι ἀνθρώπους πάσης τάξεως, μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνονται οἱ ἀπόφοιτοι τῶν γυμνασίων, οἵτινες λάθρα καὶ μακρὰν τῆς πατρικῆς ἐπιβλέψεως, ἄγουσιν ἵνα καπνίσωσιν ἐν ἀνέσει τὸ σιγάρων των, καὶ χειροκροτοῦσι τὴν *Μαργαρίταν* ἢ τὴν *Κλάραν* των, τὰς γυναῖκας, αἵτινες θερμαίνουσι κατὰ πρῶτον τὸ αἶμά των καὶ ταχύνουσι τοὺς παλμούς των. Πρέπει νὰ ἴδῃ τις τὰ διανυκτερεύοντα ἐκεῖνα παιδία, μὲ σοβαρῶν ἀνθρώπων ἴθος, ἐξαρτώμενα ἀπὸ τῶν χειλέων τῆς ἀδούσης *καρακάξας*, ἵνα ἐννοήσῃ ποίαν στρέβλωσιν αἰσθημάτων, ποίαν πλαδαρότητα χαρακτήρων κατεργάζεται ἡ νεοφανὴς αὕτη πλατεῖα, ἣν σκιαγραφοῦμεν ἐνταῦθα.

Σπανιώτατα ἐν τοῖς διαφόροις κέντροις τῆς πόλεως μας συναθροίζεται πλειότερος κόσμος οὐδαμοῦ ἄλλοῦ δύναται τις νὰ ἴδῃ τὸν ποικίλον αὐτὸν ἔσμον, ἔνθα παρὰ τὸ ἐρυθρὸν ζουνάρι τοῦ ἐκβεβαχγευμένου τραμπούκου φαίνεται ἐν κοινωνικῇ ἰσότητι ἡ σεμνὴ στολὴ τοῦ μαθητοῦ τοῦ Βαρβακείου, παρὰ τὸ φεσάκι περιπλανωμένου τινος ἐν Ἀθήναις ἀνατολίτου, ὁ ὑψηλὸς πῖλος ἄρτι ἀφιχθέντος ἐξ Ἑσπερίας στιλπνοῦ δόκτορος εἰδικῶν νοσημάτων. Ὅλον δὲ αὐτὸ τὸ ἀνθρωπομάζωμα, τὸ ἀσχάλλον ἐν ταῖς εἰσόδοις τῶν καφε-

νειών, τὸ τερπόμενον ἀπὸ τὰ παρατονώτερα ἄσματα καὶ τὰ εἰ-
 δεχθέστερα πρόσωπα, διανυκτερεύει ἐκεῖ καὶ μὲ τοὺς καπνοὺς τῶν
 ναργιλέδων ροφᾶ καὶ τὴν νυκτερινὴν αὔραν, ἀφοῦ δὲν δύναται
 ἀλλαγῶν νὰ εὔρη καλλιτεχνικωτέραν καὶ σεμνοτέραν ψυχαγω-
 γίαν, ἐν ᾗ νὰ διέλθῃ ὀλίγας ὥρας ἀnéσεως, ὀλίγας ὥρας αἰσθητι-
 κῆς ἀπολαύσεως, ἀλλὰ μένων ἐκεῖ ἐν τῇ διεφθαρμένῃ αὐτῇ ἀτ-
 μοσφαίρᾳ ἐκνευρίζεται ὁ λαός καὶ ἐκτραμπουκίζεται ἡ νεολαία.

Ἀθήναι, μηνὶ Ἰουνίῳ, 1888.

ΥΠΟΜΝΗΣΙΣ ΔΙΑ ΤΑΣ ΜΗΤΕΡΑΣ

ΥΠΟ

ΖΑΧΑΡΟΥΔΑΣ ΔΑΜΝΗ

ΠΡΟΣΕΞΑΤΕ, ἀγαθαὶ μητέρες, διότι ἡ μελέτη αὕτη δὲν εἶνε
 ἐκ τῶν ματαίων ἐκείνων, ὧν μόνος σκοπὸς εἶνε ὁ πλουτισμὸς τῆς
 διανοίας· πρόκειται ἐνταῦθα περὶ σοβαροῦ ζητήματος, τοῦ σοβα-
 ρωτέρου ἐξ ὅσων δύνανται ν' ἀνακινήθωσιν ἐν τῷ κόσμῳ, τοσοῦ-
 τον σοβαροῦ, ὥστε ἡ λύσις αὐτοῦ θ' ἀποφασίσῃ ἀνεκκλήτως περὶ
 τοῦ ἠθικοῦ βίου ἢ τοῦ θανάτου ὑμῶν, περὶ τοῦ ἠθικοῦ βίου ἢ θα-
 νάτου τῶν τέκνων σας, ἀκούετε! τῶν τέκνων σας! Δὲν πρό-
 κείται μόνον δι' ὑμᾶς, ἀλλὰ διὰ τὴν σάρκα τῆς σαρκὸς σας, διὰ
 τὸ αἷμα τοῦ αἵματός σας, διὰ τὰ πτωχὰ μικρὰ πλάσματα, ἅτι-
 να ἐρρίψατε εἰς τὸν κόσμον τοῦτον μὲ πάθη, κακίας, ἀγάπην, μι-
 σος, θλίψιν καὶ θάνατον· διότι ταῦτα μόνον τῇ ἀληθείᾳ ἔλαβον
 παρ' ὑμῶν μετὰ τῆς σωματικῆς ζωῆς, κακὰ δῶρα, ἂν δὲν συνο-
 δεύωνται ὑπὸ τῆς ψυχικῆς ζωῆς, ἧτοι ὄπλων διὰ τὸν ἀγῶνα
 τοῦ βίου καὶ φωτὸς πρὸς καθοδήγησιν αὐτῶν.

Εἴσθε μητέρες κατὰ τοὺς νόμους τῆς ὀλικῆς ὑμῶν φύσεως,
 μεθ' ὅλης τῆς φιλοστοργίας ὄρνηθος ἐπαγρυπνούσης ἐπὶ τῶν νεο-
 γνῶν της καὶ καλυπτούσης αὐτὰ διὰ τῶν περυγῶν της· ἐγὼ
 ὅμως ἀπαιτῶ παρ' ὑμῶν νὰ ἦσθε μητέρες κατὰ τοὺς νόμους τῆς
 θείας ὑμῶν φύσεως, μεθ' ὅλης τῆς φιλοστοργίας ψυχῆς κεκλη-
 μένης νὰ διαπλάσῃ ψυχάς.

Βεβαιωθῆτε ὅτι δὲν ὀφείλετε εἰς τὰ τέκνα σας μόνον τὸ γάλα
 τῶν μαστῶν σας καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς διανοίας των· ἐὰν δὲ ἐ-
 ρωτήσῃτε καὶ τὸ Εὐαγγέλιον, ἰδοὺ τί θὰ σᾶς ἀπαντήσῃ· «Οὐκ